

LATVIJAS VIDES, ĢEOLOĢIJAS
UN METEOROLOĢIJAS CENTRS

PFAS IEROBEŽOJUMI UGUNSDZĒSĪBAS PUTĀS

AKTUALITĀTES

SANDRA MATĪSA
Ķīmisko vielu un bīstamo atkritumu nodaļa
REACH un CLP Kompetentā iestāde/
palīdzības dienests
reach@lvgmc.lv
23.11.2023

ĶĪMISKO VIELU REGULĒJUMS

- REACH regula - pieņemta 2006.gada 18.decembrī
ES galvenais tiesību akts attiecībā uz veselības un vides aizsardzību pret kaitīgām ķīmiskām vielām;
- CLP regula - pieņemta 2008.gada 16.decembrī
nosaka, lai tirgū laisto ķīmisko vielu un maisījumu bīstamība būtu skaidri un nepārprotami paziņota;
- NOP (POP) regula - spēkā kopš 2019.gada;
ES nosaka prasības noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem;
- Ķīmisko vielu likums;
- MK noteikumi Nr.795 «Ķīmisko vielu un maisījumu uzskaites kārtība un datubāze»¹.

¹ Vairāk par ķīmisko vielu datubāzi var izlasīt [videscentrs mājaslapā](#).

Pasākumi 'nulles' piesārņojuma īstenošanai

- 'nulles' piesārņojuma rīcības plāns - novērst ķīmisko vielu emisiju vidē (iekļauts arī PFAS);
- stratēģija ķīmisko vielu ilgtspējībai - aprites ekonomika;
- veicināt alternatīvu izstrādi.

IEROBEŽOJUMU MĒRĶIS

- Pasargāt no ķīmisko vielu radītā riska veselībai un videi;
- Aizliegt vai ierobežot bīstamu ķīmisku vielu ražošanu, laišanu tirgū;
- Novērst risku, kas citādi netiek pienācīgi kontrolēts;
- Ieviest vienotu bīstamu vielu regulējumu ES ietvaros:
  - parasti ierobežo vai aizliedz ražošanu, laišanu tirgū un lietošanu;
  - var noteikt atkāpes vai īpašus nosacījumus, piem., tehniskus pasākumus vai marķēšanas prasības.

PFAS VIELAS

- Satur vismaz vienu pilnīgi vai daļēji fluorētu oglekļa atomu;
- vairāki tūkstoši (~ 10 tk) ķīmisko vielu;
- antropogēnas jeb cilvēku radītas;
- unikālas to fizikālo un ķīmisko īpašību dēļ - termiski, bioloģiski un ķīmiski ļoti stabilas;
- ļoti plašs lietojums gan patēriņā, gan rūpniecības produktos:
  - ūdeni un netīrumus atgrūdošos tekstilmateriālos,
  - tīrīšanas un pulēšanas līdzekļos,
  - kosmētikā,
  - var atrasties papīra pārtikas iepakojumos,
  - kā virsmaktīvās vielas ugunsdzēsības putās,
  - u.c.

PFAS FUNKCIJA UGUNSDZĒSĪBAS PUTĀS

- Galvenā funkcija - darbojas kā virsmaktīvā viela;
- PFAS koncentrācija putu koncentrātos ~ 2,5%;
- Ātri veido putu kārtiņu uz degošu šķidrumu virsmas, tādējādi slāpējot liesmu un novēršot to tālāku degšanu;
- Īpaši piemēroti un efektīvi tādos industriālos objektos, kuros glabājas viegli uzliesmojoši šķidrumi un pastāv ugunsgrēka risks.

PFAS APZINĀTĀ BĪSTAMĪBA

Īpašības:

- Noturība;
- mobilitāte;
- akumulējas augos;
- bioakumulācijas potenciāls;
- ekotoksicitāte;
- negatīva ietekme uz cilvēka veselību;

Ar īpašību kombinācijām saistītās bažas

- Liels potenciāls izplatīties tālu ārpus ražošanas un izmantošanas areāla,
- akumulējoša un neatgriezeniska iedarbība uz apkārtējo vidi un cilvēkiem;
- liela iespējamība, ka cilvēks var tikt pakļauts piesārņojumam ar pārtiku un dzeramo ūdeni;
- sarežģīts un dārgs dzeramā ūdens attīrīšanas process;

PFAS ierobežojumi ugunsdzēsības putās

REACH regulas XVII pielikums (66.ieraksts):

Taisnas un sazarotas virknes perfluorkarbonskābes (C8-C14 PFCA) un tās sāļi

- No 2023.gada 1.janvāra tikai tādos objektos, kur noplūdes tiek kontrolētas;
- No 2023.gada 25.februāra aizliegts ražot un laist tirgū;
- No 2023.gada 25.februāra aizliegts izmantot apmācībās;
- **Atkāpe:** līdz 2025. gada 4. jūlijam atļauts izmantot:
  - putās, kuras jau uzstādītas mobilās vai fiksētās sistēmās un lieto B klases ugunsgrēku dzēšanai, ja visas noplūdes vidē tiek kontrolētas un novērstas;
  - pēc 2025.gada 4.jūlija mazāka par 0,025 mg/kg (0,26 mg/kg);
  - ugunsdzēsības putu krājumus apsaimnieko saskaņā ar Regulas (ES) 2019/1021 (POP regula) 5. pantu.

PFAS ierobežojumi ugunsdzēsības putās

POP regula I pielikums

Perfluoroktānskābe (PFOA), tās sāļi un saistītas vielas no 2020.gada 4.jūlija nepārsniedz 0,025 mg/kg (1 mg/kg).

Atkāpe:

- līdz 2023.gada 1.janvārim tikai tādos objektos, kur noplūdes tiek kontrolētas;
- līdz 2025. gada 4. jūlijam atļauts izmantot:
  - putās, kuras jau uzstādītas mobilās vai fiksētās sistēmās un lieto B klases ugunsgrēku dzēšanai, ja visas noplūdes vidē tiek kontrolētas un novērstas;
  - Pēc 2025.gada 4.jūlija konc. maisījumā mazāka kā 0,025mg/kg (1mg/kg);
  - ugunsdzēsības putu krājumus apsaimnieko saskaņā ar Regulas (ES) 2019/1021 (POP regula) 5. pantu.

PFAS ierobežojumi ugunsdzēsības putās

POP regula I pielikums

1. Perfluoroktānsulfonskābe (PFOS), tās sāļi un saistītas vielas:
no 2009.gada 10mg/kg;
2. Perfluorheksānsulfonskābe (PFHxS), tās sāļi un saistītas vielas:
no 2023.gada 28.augusta 0,1 mg/kg.

- Publicēts Eiropas ķīmisko vielu aģentūras (ECHA) mājaslapā 2022.gadā;
- Visaptveroša pieeja ar mērķi samazināt vai novērst PFAS emisijas;
- Aptvers ugunsdzēsību putu koncentrātus;
- 6 mēnešus pēc grozījumu stāšanās spēkā būs atļauts izmantot tikai B klases ugunsgrēkos;
- Veicinās alternatīvu izstrādi un ieviešanu;
- Atkarībā no lietojuma un nozares - diferencēti pārejas periodi;
- Marķējumā būs jānorāda, ka satur PFAS;
- Nav iekļauti izņēmumi.

Nozare/izmantošanas vai laišanas tirgū veids	Piemērojamais pārejas periods
Seveso objekti	10 gadi
Citas rūpniecības nozares	5 gadi
Civilā aviācija	5 gadi
Aizsardzība	5 gadi
Pašvaldību ugunsdzēsības dienesti *	18 mēneši
Izmantošanai jūrniecībā	3 gadi
Lietošanai gatavas preces	5 gadi
apmācībām	18 mēneši
eksports	10 gadi

ALTERNATĪVAS

- Ir pieejamas un tehniski iespējamās - ES pēc pieejamiem datiem aptuveni 30 %;
- PFAS alternatīvām atšķirīgi raksturlielumi jeb parametri;
- Nepieciešami tehniski pielāgojumi.

Kā identificēt, vai satur PFAS

- Datu drošības lapas 3.iedaļa;
- Datu drošības lapas 15.1. iedaļa;
- Ja aprakstā minēts fluor- vai perfluor-;
- Augšup pa piegādes ķēdi sazināties ar piegādātāju un noskaidrot.

ABONĒT ECHA JAUNUMUS

<https://echa.europa.eu/home>

TIESĪBU AKTI

KONSULTĀCIJAS

INFORMĀCIJA PAR ĶĪMISKAJĀM VIELĀM

ATBALSTS

Search our data

Izlasīju un piekrītu [juridiskajam paziņojumam](#)

Search for chemicals / regulated substances

Meklēt pēc nosaukuma, EK vai lietas numura.

Search for chemicals

[PAPLAŠINĀTĀ MEKLĒŠANA >](#)

Search for articles (products) in SCIP database

Search SCIP database

Dažām no mūsu IT lietojumprogrammām un sistēmām ir jāveic tehniskā apkope.

[Uzziniet vairāk par to pieejamību >](#)

Sekojet mums:

[Lasiet ECHA Weekly jaunumus](#)

[Abonējiet mūsu jaunumus](#)

ECHA publishes PFAS restriction proposal

07/02/2023

The details of the proposed restriction of around 10 000 per- and

PALDIES PAR UZMANĪBU!

VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"
Ķīmisko vielu un bīstamo atkritumu nodaļa

e-pasts: reach@lvgmc.lv

tālrunis: + 371 67032027